

УДК: 376-056.26:616.28-008.14:37.016:811.161.2'221.24](038)

Адамюк Н. Б.

НОВАЦІЇ ERASMUS + PROJECT «SPREAD THE SIGN»

У статті надано статистичну інформацію про національні жестові мови різних країн світу.

Згадано зміст унікального міжнародного проекту «Поширимо жест», який запустив сайт, що слугує навчальним посібником для вивчення і популяризації національної жестової мови різних країн в Інтернеті.

Висвітлено зміст нового додатку до зазначеного сайту під назвою «Географічна карта» для користувачів жестової мови.

Стисло розкрито умови, поставлені перед командами різних країн світу з метою швидкого та якісного виходу у світ нового додатку міжнародного електронного жестівника.

Детально описано зміст обґрунтованих пропозицій, поданих українською командою, щодо поліпшення дизайну та функцій географічного додатку міжнародного проекту «Поширимо жест», які сприятимуть ширшій інтеграції та соціалізації глухих осіб різних країн світу.

Подано фото електронної карти з врахуванням пропозицій української команди щодо покращення змістового, візуального та мовного наповнення.

Ключові слова: «Spread the sign», географічна карта, жестова мова, міжнародний проект, пропозиції.

Незважаючи на певну думку деяких мовників щодо можливості виникнення однієї універсальної жестової мови (ЖМ), яка б задовольняла комунікативні потреби глухих всього світу, – насправді не існує однієї

єдиної універсальної ЖМ у світі. як не існує єдиної словесної мови (СМ) світу. ЖМ відрізняються між собою, і в кожній країні, і етнічній групі своя особлива, несхожа на інших, ЖМ. У деяких країнах функціонує більш ніж одна ЖМ і більшість національних ЖМ мають свої діалекти. Навіть, якщо в деяких країнах користуються єдиною розмовною (усною) мовою (як наприклад, в Ірландії і Великобританії), це не означає, що в такому разі повинна використовуватись одна і та сама ЖМ [5].

Як відомо, у світі налічується біля 300 різних жестових мов, і ними послуговуються 72 млн. користувачів. Зокрема, у Північній Америці налічується 30 ЖМ, Південній Америці – 14 ЖМ, Євразії – 83 ЖМ, Африці – 34 ЖМ, Океанії та Австралії – 10 ЖМ [3, 4].

Зі 193 країн членів Організації Об'єднаних Націй ЖМ має юридичне визнання в 42 країнах: Австрія, Бельгія, Боснія і Герцеговина, Бразилія, Венесуела, Данія, Еквадор, Естонія, Зімбабве, Ісландія, Іспанія, Кенія, Кіпр, Колумбія, Латвія, Литва, Македонія, Мальта, Мексика, Німеччина, Нова Зеландія, Норвегія, Папуа-Нова Гвінея, Польща, Португалія, Росія, Румунія, Сербія, Словаччина, Словенія, Південна Корея, Південно-Африканська Республіка, Туреччина, Уганда, Угорщина, Україна, Уругвай, Фінляндія, Чеська Республіка, Чилі, Швеція, Японія.

За типами визнання ці країни (а також автономні території країн) поділяються на такі, в яких ЖМ визнана:

- Конституцією – 11 держав (Австрія, Венесуела, Зімбабве, Еквадор, Кенія, Нова Зеландія, Південно-Африканська Республіка, Португалія, Уганда, Угорщина, Фінляндія),

- Основним мовним законом – 4 держави (Естонія, Ісландія, Латвія, Швеція),

- Спеціальним законом або іншим нормативно-правовим документом про ЖМ – 15 країн (Бельгія (Валлонія та Фландрія), Боснія і Герцеговина,

Бразилія, Великобританія (Шотландія), Іспанія (Каталонія), Кіпр, Македонія, Мальта, Південна Корея, Сербія, Словаччина, Словенія, Уругвай, Фінляндія),

- Спеціальним законом або іншим нормативно-правовим документом про засоби комунікації – 5 країн (Іспанія, Колумбія, Польща, Угорщина, Чеська Республіка),

- Національною мовною радою – 2 держави (Данія, Норвегія),

- Законодавством про осіб з інвалідністю – 10 країн (Литва, Мексика, Німеччина, Папуа-Нова Гвінея, Росія, Румунія, Туреччина, Україна, Чилі, Японія) [3, 4].

Як і СМ, ЖМ об'єднуються в мовні родини. Проте, Американська жестова мова (ASL) і Британська жестова мова (BSL), наприклад, не відносяться до однієї мовної групи, хоча у цих країнах використовується спільна розмовна мова – англійська [5]. Об'єднання ЖМ в певні мовні родини відбуваються за іншими критеріями (результат колонізації територій, близькість територій, розвиток мережі навчальних закладів за певною мовною системою тощо). Наприклад, до родини британської ЖМ відносяться австралійська, британська, північно-ірландська, новозеландська, приморсько-південно-африканська ЖМ; до родини японської ЖМ – північнокорейська, південнокорейська і японська ЖМ; до родини французької ЖМ – австрійська, угорська, чеська, російська, українська, болгарська, югославська, ізраїльська, латвійська, італійська, туніська, ірландська, мексиканська, алжирська, румунська, американська, філіппінська, пуерто-ріканська, тайська, гавайська, ганська, нігерійська, болівійська, грецька, квебекська ЖМ. Також існують окремі ЖМ, які не входять в жодну мовну групу, це так звані ЖМ-ізолянти [3,4].

На підставі тривалого дослідження встановлено, що ЖМ є повноцінними мовами з їх граматиною і синтаксисом, так само як і розмовні мови (Вільямс С. Стокоу, Д. Кастерлайн. і Кроненберг (1965 р.), Бойєс Браєм (1995 р.), Саттон-Спенс і Волл (1999 р.), Лідделл (2003 р.), С. Папаспіроу

(2008 р.). Вони відповідають усім практичним і теоретичним правилам національної мови.

Як зазначалося у статті «Поширимо жест», для глухих осіб наприкінці ХХ ст. різко змінилися можливості отримання інформації, в т. ч. потужним стимулом нашого розвитку стала можливість отримувати інформацію ЖМ через веб-камери та Інтернет [2]. Прикладом є розробка унікального інтернаціонального проекту «Spreadthesign» імені Леонардо да Вінчі в рамках програми «Передача інновацій», яку підтримує Європейська комісія в особі шведського міжнародного відділення освіти і навчання. У перекладі Spread the sign означає: поширимо жест. Згідно анотації зазначений проект є педагогічним інструментом для самоосвіти і є доступним для користувачів всього світу, оскільки функціонує безкоштовно. Зазначимо, що це проект безперервного процесу електронного документування національних ЖМ світу [1]. Первісною метою проекту є покращення навичок іноземної жестової мови тими особами, які виїжджають за кордон. До роботи над проектом були залучені найбільш популярні для візитів країни: США, Австрія, Бразилія, Чеська Республіка, Естонія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Ісландія, Індія, Італія, Японія, Латвія, Литва, Польща, Португалія, Румунія, Росія, Іспанія, Швеція, Туреччина, Великобританія та ін.

Українська команда розпочала роботу 14 січня 2013 р. До складу української команди увійшли наукові співробітники відділу навчання жестової мови Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України та працівники Центрального правління Українського товариства глухих (УТОГ). На кінець 2016 р. нею було задокументовано 15 тис. жестових одиниць. За цей період було проведено дві міжнародні науково-практичні конференції (Лодзь, Польща, 2014; Ренн, Франція, 2016), у процесі роботи яких кожна країна-учасниця міжнародного проекту «Spreadthesign» звітувалася про проведену роботу.

Враховуючи мету міжнародного проекту, результати апробації міжнародного електронного жестівника, яким можна було користуватися маючи комп'ютерну техніку, а саме ноутбук, планшет і смартфон, а також практичну цікавість глухих громадян різних країн світу до вивчення іншої ЖМ, – виникла потреба у створенні нового додатку до зазначеного міжнародного проекту – географічного. Саме в цьому напрямку українська команда продовжила роботу у складі чотирьох осіб, із них троє є носіями української ЖМ (Адамюк Н., Кириченко В., Чепчина І.) і один перекладач як УЖМ, так і англійської мови (Татарінова І.). Керівником команди є Чепчина І., вона ж є діючим головою УТОГ.

Автори та організатори географічного додатку міжнародного проекту склали наступні умови:

- додаток має складатися з 1000 жестових одиниць,
- географічне поняття має бути близьким глухій особі, як громадянину своєї країни, так і іноземній особі,
- складений перелік географічних понять надається команді організаторів (Швеція) для узгодження та реєстрації мовою своєї країни,
- перелік зареєстрованих географічних одиниць повертається додатково англійською мовою,
- жести одна одиниця географічного поняття нотується на карті відповідно до реального місця розташування;
- робота над географічним додатком завершується до весни 2018 р.

Що стосується переліку географічних понять зазначимо, що команди різних країн внесли назви: територій адміністративного поділу (області/землі, провінції тощо), річок, морів, океанів, гір та гірських масивів та т.п.

Українська команда у свій перелік внесла не лише назви регіонів країни, але також центрів міст, важливість яких розкриємо нижче, та назви понять, що входять до мережі структурних підрозділів УТОГ, спеціальні

Цитування: Адамюк Н. Б. Новації ERASMUS + project «SPREAD THE SIGN». Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія: Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2018. Вип.65. С.5-9. Режим доступу: <http://chasopys.ps.npu.kiev.ua/archive/65-2018/3.pdf>

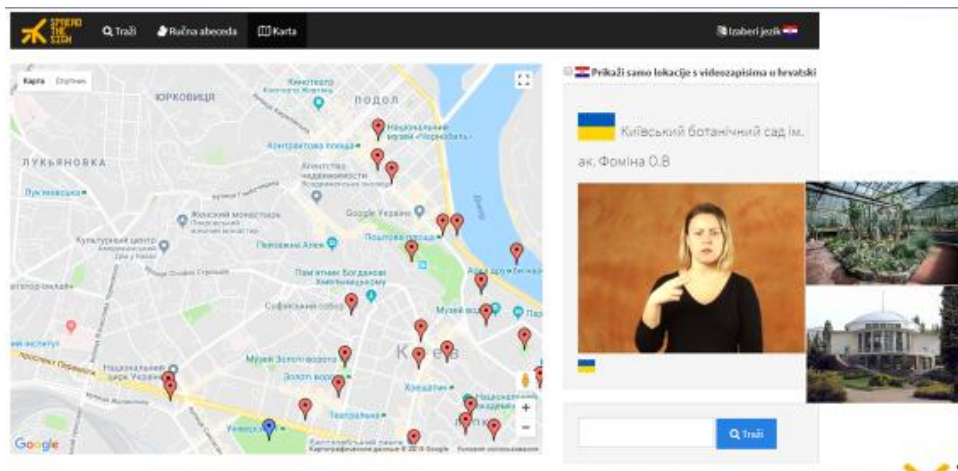
навчальні заклади, у яких навчаються глухі особи (дошкільні та шкільні навчальні заклади, вищі навчальні заклади України). Мережа структурних підрозділів УТОГ (яке нараховує 45 тис. членів) включає в себе свої підприємства (33 об'єкти), гуртожитки при них (37 об'єктів), обласні (22 об'єкта) та територіальні організації (33 об'єкти) УТОГ, Будинки культури (23 об'єкти), бази відпочинку (2 об'єкти), Культурний Центр УТОГ та Навчально-відновлювальний центр УТОГ. Завдяки співпраці з регіональними організаціями глухих була налагоджена робота спочатку для карти України зі складання переліку з назв вулиць, станцій метро, зупинок громадського транспорту, парків, готелів, кінотеатрів тощо, які є в активному жестівнику глухих мешканців міст, що входять до певної області; спортивно-розважальних об'єктів, які відвідують особи з порушеннями слуху; відомих закладів громадського харчування та відпочинку. Даний перелік складається зі слів, потім на кожне словесне позначення об'єкту носії жестової мови з місцевих жителів демонстрували жестове позначення у форматі відео. Вся отримана інформація наносилася на електронну карту України.

По закінченню роботи представники команд різних країн зібралися на черговій конференції з питань аналізу результатів роботи над географічним додатком міжнародного проекту «Spreadthesign» (м. Донкастер, Великобританія, червень 2018). У процесі роботи Конференції один із співорганізаторів проекту В.Ранстам здійснювала аналіз пропозицій щодо поліпшення електронної карти світу, зроблені у випробувальний період її дії. Нами, у виступі від української команди В. Кириченко, було зазначено, що у період випробування карти складно було надати конкретні пропозиції. Останні з'явилися лише в процесі безпосередньої роботи з електронною картою внаслідок низки проблем. Відтак, команда з України надала конструктивні пропозиції, які було схвалено і враховано після активного обговорення. Ось деякі з них:

Цитування: Адамюк Н. Б. Новації ERASMUS + project «SPREAD THE SIGN». Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія: Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2018. Вип.65. С.5-9. Режим доступу: <http://chasopys.ps.npu.kiev.ua/archive/65-2018/3.pdf>

1. У точці об'єкту додати його світлину, наприклад, світлину будівлі, пам'ятки, річки, парку тощо. По-перше, мандрівнику буде легко знайти місце у нашій країні, якщо він бачив попередньо це місце на світлині. Наприклад, головний офіс УТОГ важко знайти, оскільки він губиться серед інших будівель. Ознайомившись з світлиною головного офісу Товариства турист легко вичленить потрібну будівлю. По-друге, турист, знайомлячись з об'єктом чи місцем на фотографії, може зрозуміти, чи хоче він туди поїхати. Ось так має виглядати електронна карта з врахуванням пропозиції української команди (*Фото № 1*).

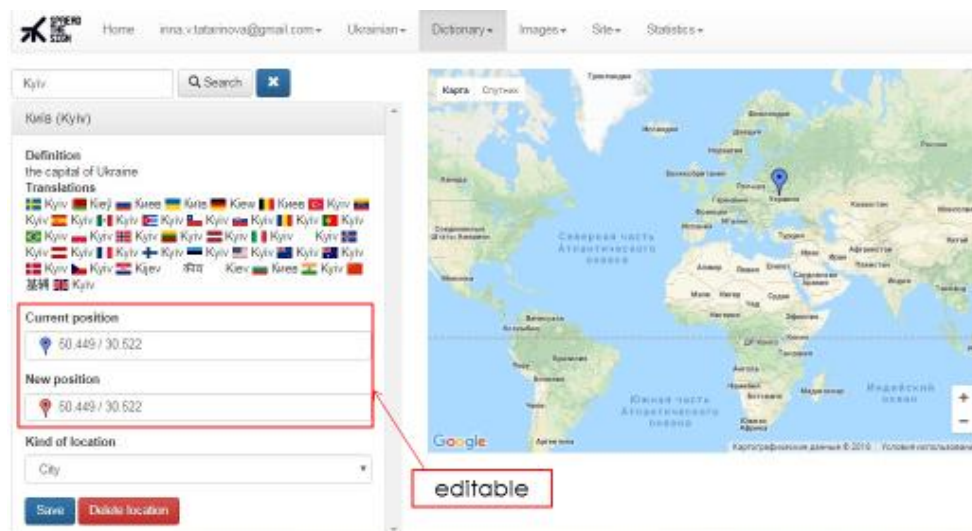
Фото №1. Застосування світлини.

2. Редагування поточної позиції об'єкта. Мандрівник втратить багато часу, щоб знайти місце пам'ятки у маленькому населеному пункті. Проте, знаючи широту і довготу розташування пам'ятки, достатньо просто увести цю інформацію на карту, і мандрівнику стане набагато легше орієнтуватися (*Фото № 2*).

Фото № 2. Застосування широти і довготи.

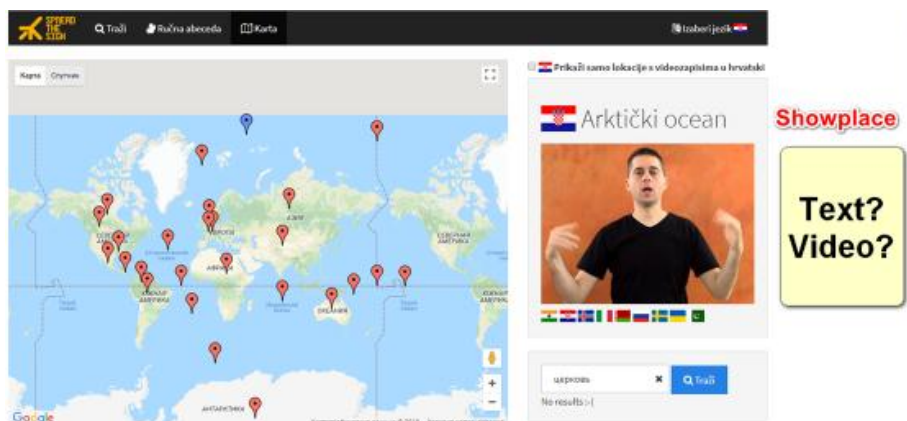
Цитування: Адамюк Н. Б. Новації ERASMUS + project «SPREAD THE SIGN». Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія: Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2018. Вип.65. С.5-9. Режим доступу: <http://chasopys.ps.npu.kiev.ua/archive/65-2018/3.pdf>

3. У точці об'єкта додати письмовий чи відеотекст, який пояснить туристу, чому цей об'єкт чи місце є привабливим, цікавим чи важливим (Фото № 3).

4. Зазначення центру в населеному пункті. У географічному додатку словесне і жестове позначення місця не може надати глухій особі повної інформації, що це місце є центром міста/села. Читаючи слово «Хрещатик» або бачачи жестове позначення турист не знає, що для глухих громадян України

Фото № 3. Включення письмового та відеотексту-пояснення.

це місце є центром Києва. Таким чином, варто поряд з позначенням об'єкта вказати, що він є центром даного населеного пункту.

5. Географічний додаток цікавий тим, що громадяни певної країни мають нагоду познайомитися з географією своєї країни і в цьому їм допомагає мова: національна і жестова. Втім, не менш цікаво дізнатися про

певну пам'ятку чи об'єкт, який знаходиться в іншій країні. Не знаючи мови тої країни (національної чи жестової) глуха особа опиниться перед проблемою отримання інформації. Тому доцільним є, на нашу думку, додати позначення та коментар щодо об'єкту із застосуванням міжнародних жестів (чи американської жестової мови, яка має широке поширення у світі), що будуть зрозумілими для всіх глухих осіб різних національностей – засобом відео.

6. Внести в електронну карту можливість для глухих осіб вступити в контакт з адміністратором та модераторами сайту «Spreadthesign», як це спостерігається на інших сайтах. Наприклад, viber для глухих людей є зручним та швидким для використання.

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що:

- новий географічний додаток міжнародного проекту «Spreadthesign» вперше надає можливість глухим особам пізнати географію своєї та іншої країни без мовних обмежень та подолання відстані;

- він надає можливість розширити світогляд за рахунок отримання нових знань засобом двох мов: національної та жестової;

- географічний додаток сприяє опануванню іноземної жестової мови певної країни в обсязі, необхідного для глухого туриста;

- застосувавши пропозиції української команди географічний додаток міжнародного проекту стане «живим» посібником та путівником для жестомовних осіб;

- додаток стане настільною книгою для учнів спеціальних шкіл на уроках географії та української жестової мови.

Використана література:

1. Адамюк Н. Б. Міжнародний електронний посібник «Spreadthesign»: лінгвістичні особливості / Н. Б. Адамюк // Педагогічні науки

Цитування: Адамюк Н. Б. Новації ERASMUS + project «SPREAD THE SIGN». Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія: Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2018. Вип.65. С.5-9. Режим доступу: <http://chasopys.ps.npu.kiev.ua/archive/65-2018/3.pdf>

: зб. наук. праць. Випуск LXX. – Том 1, Херсон. : Херсонський державний університет, видавничий дім «Гельветика», 2016. – С.124-130.

2. Адамюк Н.Б. «Поширимо жест» – перший міжнародний електронний посібник з національних жестових мов / Н. Б. Адамюк, І. І. Чепчина //Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами»: зб. наук. праць. – К.: Університет «Україна», 2015. – № 12 (14). – С. 75-85.

3. De Meulder, M. (2015) The Legal Recognition of Sign Languages. Sign Language Studies 15(4), 498-506.

4. De Meulder, M. (2016) The power of language policy: The legal recognition of sign languages and the aspirations of deaf communities. Jyväskylä: University of Jyväskylä, 2016, 134 p. (+ included articles) (Jyväskylä Studies in Humanities). ISSN 1459-4323; 301 (nid.) ISSN 1459-4331; 301 (PDF) ISBN 978-951-39-6875-5 (nid.) ISBN 978-951-39-6876-2 (PDF)

5. Woll, B., Sutton-Spence, R. & Elton, F. (2001): Multilingualism: The Global Approach to Sign Languages. In: C Lucas (ed.): The Sociolinguistics of Sign Language. Cambridge: Cambridge University Press, pp.8-32.

References:

1. Adamiuk N. B. (2016) Mizhnarodnyi elektronnyi posibnyk «Spreadthesign»: lnhvistychni osoblyvosti [International Electronic Guide «Spreadthesign»: linguistic features]. Kherson: Khersonskij derzhavnij universitet, vidavnichij dim "Helvetica". Vip. LXX, Tom 1. 124-130 S. [in Ukrainian]

2. Adamiuk N. B., Chepchyna I.I. (2015) «Poshyrymo zhest» – pershyi mizhnarodnyi elektronnyi posibnyk z natsionalnykh zhestovykh mov [«Spreadthesign» – the first international electronic language guru on national sign languages]. K.: Universitet "Ukraina", Actualni problemi navchannja ta vihovannja ludej z osoblivimi potrebami. № 12 (14). 75-85 S. [in Ukrainian]

Цитування: Адамюк Н. Б. Новації ERASMUS + project «SPREAD THE SIGN». Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія: Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2018. Вип.65. С.5-9. Режим доступу: <http://chasopys.ps.npu.kiev.ua/archive/65-2018/3.pdf>

3. De Meulder, M. (2015) The Legal Recognition of Sign Languages. *Sign Language Studies* 15(4), 498-506.

4. De Meulder, M. (2016) The power of language policy: The legal recognition of sign languages and the aspirations of deaf communities. Jyväskylä: University of Jyväskylä, 2016, 134 p. (+ included articles) (Jyväskylä Studies in Humanities). ISSN 1459-4323; 301 (nid.) ISSN 1459-4331; 301 (PDF) ISBN 978-951-39-6875-5 (nid.) ISBN 978-951-39-6876-2 (PDF)

5. Woll, B., Sutton-Spence, R. & Elton, F. (2001): Multilingualism: The Global Approach to Sign Languages. In: C Lucas (ed.): *The Sociolinguistics of Sign Language*. Cambridge:Cambridge University Press, pp.8-32.

Адамюк Н. Б. Новації Erasmus + project «Spread the sign»

В статье дана статистическая информация о национальных жестовых языках разных стран мира.

Упомянуто содержание уникального международного проекта «Распространим жест», который запустил сайт, и который служит учебным пособием для изучения и популяризации национального жестового языка разных стран в Интернете.

Освещено содержание нового приложения указанного сайта под названием «Географическая карта» для пользователей жестового языка.

Кратко раскрыты условия, поставленные перед командами разных стран мира с целью быстрого и качественного выхода в свет нового приложения международного электронного жестовика.

Подробно описано содержание обоснованных предложений, поданных украинской командой, по улучшению дизайна и функций географического приложения международного проекта «Распространим жест», которые будут способствовать более широкой интеграции и социализации глухих лиц разных стран мира.

Предоставлены фото электронной карты с учетом предложений украинской команды по улучшению содержательного, визуального и речевого наполнения.

Ключевые слова: «Spread the sign», географическая карта, жестовый язык, международный проект, предложения.

Adamiuk N.B. News Erasmus + project «Spread the sign»»

The article provides statistical information on the national sign languages of different countries of the world.

Here is the contents mentioned of the unique international project “Spread the Sign”, which launched the website, and which serves as a training tool for learning and promoting the national sign language of different countries on the Internet.

The content is highlighted of the new application to the specified website called “Geographical map” for users of sign language.

The terms, set for the teams around the world for the purpose of fast and high quality publication of a new application of international electronic sign language dictionary are briefly disclosed.

The content is described in detail of reasonable proposals submitted by the Ukrainian team on improving the design and functions of the geographical application of the international project “Spread the Sign”, which will contribute to a wider integration and socialization of deaf people from different countries.

A photo of the electronic map has been submitted, taking into account the proposals of the Ukrainian team to improve the content, visual and speech configuration.

Key words: «Spread the sign», Geographical map, sign language, international project, proposals.

Відомості про автора:

Цитування: Адамюк Н. Б. Новації ERASMUS + project «SPREAD THE SIGN». Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія: Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2018. Вип.65. С.5-9. Режим доступу: <http://chasopys.ps.npu.kiev.ua/archive/65-2018/3.pdf>

Адамюк Наталія Борисівна – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу навчання жестової мови Інституту спеціальної педагогіки та психології ім. М. Ярмаченка НАПН України

Adamiuk Nataliia Borysivna – candidate of pedagogical sciences, Senior Researcher, Department of Sign Language Education, Institute of Special Pedagogics and Psychology after M. Yarmachenko NAES of Ukraine

natbor07@gmail.com